

ههولەکانی وهزارهتی نهوتی عێراق بۆ دهستبهسهرداگرتنی نهوت و گازی ههریمی کوردستان

22-05-2022

نووسههکان

مهحموود بابان

کورتە : وهزارهتی نهوتی عێراق به دوو نامه و له دوو ریگهی جیاوازهوه لهم مانگهدا ههولەکانی بۆ دهستبهسهراگرتن و دوورخستنهوهی کۆمپانیاکانی بواری نهوت و گاز له مامهڵکردن لهگهڵ ههریمی کوردستان خستوههتهگهڕ

وہزارہتی نہوتی عیراق بە دوو نامہ و لە دوو رینگە جیاوازەوہ لەمانگەدا ھەولەکانی بۆ دەستبەسەرگرتن و دوورخستنەوہی کۆمپانیاکانی بواری نہوت و گاز لە مامەڵکردن لەگەڵ ھەریمی کوردستان خستووەتەگەر، بەکەمیان لەرینگە ناردنی نامەپەکەوہ بۆ کۆمپانیا نیودەولەتیہەکانی بواری نہوت و گاز لە ھەریمی کوردستان، کە بچن راستەوخۆ لەگەڵ کۆمپانیای سۆمۆ مامەلە بەکن و دووہمیش لەرینگە دامەزرادەپەکی راویژکاریی یاسایی بەناوی کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن کە پەپوہندی بە کۆمپانیاکانەوہ بەکن کە لە ھەریمی کوردستان کار دەکەن و رینگە نوێ بۆ مامەڵکردن لەگەڵ بەغدا بدۆزنەوہ[1]، تاوہکو ئەم پەنابردنە بۆ ئەم دامەزرادە یاساییہ نیودەولەتیہە لەپاستیدا شتەکان ئاسایی بوون و لەچوارچۆہەپەکی سیاسی و بگرہ خواستی ئیستای بەغدا بەھۆی داہەشبوونی کورد و شیعەوہ پەپوہست بە پیکھینانی حکومەتی نوێ لیکدەدرایەوہ، بەلام ئەم ھەنگاوی ئەمجارە و پەنابردن بۆ دامەزرادەپەکی وەک کلیری گۆتلیب جینگە ھەلۆہستە لەسەرکردن، چونکە دوو مەترسی لە پشٹی ئەم پەنابردنەوہیہ کە لێرەدا ھەولدەدەین روونی بەکەینەوہ.

ھەولەکانی عیراق بۆ دەستبەسەرگرتنی نہوت و گازی ھەریمی کوردستان

سەرھتای ھەولەکانی وەزارەتی نہوتی عیراق دەگەرێتەوہ بۆ دواي پرپارەکی دادگای بالای فیدرالی، کاتیکی لە 14 ی شوبات ئەمسالدا یاسای نہوت و گازی ھەریمی کوردستان بە "نادەستووری" لەقەلمدا، ھەرچەندە کاردانەوہی دامەزرادە فەرمییەکانی ھەریمی کوردستان بە ھەر چوار سەرۆکایەتیہەکەشەوہ بەدواي خۆیدا ھینا، بەلام وادیارە ھەولیکی بیوچان و لەرینگە جیاوازەوہ لە 16 ی شوباتەوہ بۆ جیبەجیکردنی پرپارەکە ھەپە، بەلام وادیارە بە دانوساندن یاخود بە دەرکردنی پرپار و تاقیکردنەوہی رینگە جیاواز نەتوانراوہ پرپارەکە جیبەجیکریت، ئەمەش ئەوہمان بێردەخاتە بەکارنەھینانی شیوازی دیکە لەلایەن بەغداوہ بۆ لاوازی دەسەلاتی نیوخۆی لە بەغدا دەگەرێتەوہ، ئەگینا پەنابردن بۆ دامەزرادەپەکی یاسایی وەک کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن دەرخەری ئەم راستییە.

خشتە 1: کرۆنۆلۆجی ھەولەکانی بەغدا بۆ دەستبەسەرگرتنی نہوت و گازی ھەریمی کوردستان

رۆژ	ناونیشان بەیاننامە و پرپارەکان	لەلایەن	تیبینی
15 ی شوبات 2022	یاسای نہوت و گازی ھەریمی کوردستان 'نادەستووریہ[2]	دادگای فیدرالی عیراق	پرپارەکە سیاسی لیکدراوہیہ
24 ی ئادار 2022	نوسراویکی چوارخالی بەناونیشانی "جیبەجیکردنی پرپار" ئاراستە حکومەتی ھەریمی کوردستان و وەزارەتی سامانە سرووشتییەکان کرد	وہزارەتی نہوتی عیراق	
29 ی ئادار 2022	وۆرکشۆپی وەزارەتی نہوتی عیراق بۆ تاوتویکردنی میکانیزمەکانی بەرپۆہبردنی پیشەسازی نہوت لە ھەریمی کوردستان[3]		
2 ی نیسان 2022	پیشەسازی نہوت و گازی ھەریمی کوردستان لەسەر میزی گفتوگۆی نیوان وەزارەتی نہوت و کۆمپانیای نیشتمانی نہوتی عیراق[4]	وہزارەتی نہوتی عیراق	
7 ی نیسان 2022	گرێبەستی خزمەتگوزاری و ھاوہەشیکردن لە بەرھەمھیناندا گفتوگۆی نیوان وەزارەتی نہوت و کۆمپانیای نہوتی نیشتمانی عیراق[5]	وہزارەتی نہوتی عیراق	
11 ی نیسان 2022	کۆبوونەوہی ھەولیر و بەغدا، جەختکردنەوہ وەزارەتی نہوتی عیراق لەسەر گرنگی پێداچوونەوہ بە گرێبەستە نہوتییەکان و دامەزراندنی کۆمپانیایەکی نہوتی لە ھەولیر[6]	وہزارەتی نہوتی عیراق	ھەردوولا بە ئیجابی وەسفی کۆبوونەوہکەیان کرد

28 ئىيسان 2022	چوارەم كۆبۈنەنە ۋە زارەتى نەوت وگرنگتەرن خالەكانى كوتارەكەى ۋە زىرى نەوتى عىراق، نرخی بەرھەمھىنانى بەرمىلىك نەوتى خاۋ لە ھەرىمى كوردستان تىچوۋى 50% فرۇشتەنەكەپەتى. داھاتى نەوتى فرۇشراۋ لە ھەرىم لە 50% بەھای نەوتى فرۇشراۋ تىناپەرىت [7]	ۋە زارەتى نەوتى عىراق
7 ئاپار 2022	ۋە زارەتى نەوت بەرەو جىبەجىكردى دەقى بىپارەكەى دادگەى فیدرالې دەچىت [8]	ۋە زىرى نەوتى عىراق
12 ئاپار 2022	كۆمپانىي نەوتى نىشتىمانى - بەشى گرىبەستەكانى نەوت و مۇلەتەكان. شىكارى گرىبەستى تىچوۋ بۇ گرىبەستە نەوتىيەكانى ھەرىمى كوردستان [9]	ۋە زىرى نەوتى عىراق
15 ئاپار 2022	بەپاننامەى كۆمپانىي نەوتى باكور و دەستبەسەرگرتنى كىلگەى نەوتى كەركوك لەلايەن ھەرىمى كوردستان	كۆمپانىي نەوتى باكور
19-5-2022	ناردنى نامە بۇ كۆمپانىيكانى نەوت لە ھەرىمى كوردستان [10]	ۋە زارەتى نەوتى عىراق

مەترسىيەكانى پىشت پەنابردن بۇ كلىرى گۆتىب ستىن و ھامىلتۇن چىن؟

راسپاردنى كلىرى گۆتىب ستىن و ھامىلتۇن لەلايەن ۋە زارەتى نەوتى عىراق ۋە مەترسىيەكى گەرە دەخاتە بەردەم كاركردى ھاوبەشى ھەولۇر و بەغدا، چۈنكە كاركردى كۆمپانىيەكى راۋىژكارى ياساي بۇ مامەلكردن لەگەل كۆمپانىيكان بەبى ھەرىمى كوردستان ھىچ مانايەك بۇ كاركردى پىكەۋەبى ناھىلىتەۋە و كىشەكان لەئاستىكى نىوخۇبىيە دەباتە ئاستىكى نىودەۋلەتى، ھەر ئەمەش بەغدا كە زانىۋىيەتە دەسەلەتەكانى بەشى ئەۋەناكات كە بىپارەكە جىبەجىبكات، بەتايىت لەدۇخىكى لەم شىۋەبەدا! بۇبە كلىرى گۆتىب ستىن و ھامىلتۇن رادەسپىرىت، كە بەدلىنىيەۋە لە ماۋى كورتخايەن و درىژخايەن دا لىكەۋتەى جىاۋازى لىدەكەۋىتەۋە و لىرەدا بەكورتى لىكەۋتەكانى لەسەر عىراق و ھەرىمى كوردستان بەم شىۋەبە دەبىت:

- زىادبۈۋى بى متمانەى و دووركەۋتەۋە لەبەرىۋەبەردنى ھاوبەشى نەوت و گاز
- زىادبۈۋى تىچوۋى كىشەكان بەتايىتەش راسپاردنى دامەزراۋەبەكى ياساي ۋەك كلىرى گۆتىب ستىن و ھامىلتۇن لەسەر عىراق، كە لەۋانەش ھەرىمى كوردستان پەنا بۇ دامەزراۋە و دادگاي دىكەى نىودەۋلەتى بىات.
- دواخستنى كارەكانى پەرەپىدان و بەرھەمھىنان لە كىلگە نەوتىيەكانى ھەرىمى كوردستان
- قورسكردن ياخود زەحمەتكردنى كارى كۆمپانىي نىودەۋلەتتەبەكان، كە ھەندىكىان ھەم لە ھەولۇر و ھەم لە بەغدا كار دەكەن.
- زىادبۈۋى خەرجىيەكانى پاراستنى كىلگە و بلۆكە نەوتىيەكان لە ھەرىمى كوردستان بەھۇى زىادبۈۋى مەترسىيەكانەۋە.
- گۆرپنى گرىبەستە نەوتىيەكان لەكاتىكدا پرسى دىكەى ۋەك قەرز لەنىۋان كۆمپانىي نىودەۋلەتتەبەكان و ھكۈمەتى ھەرىمى كوردستان ھەبە.
- زىادبۈۋى گرىبەكان لەئاستى سىياسى و نەتەۋەبىشەۋە، لەكاتىكدا عىراق بەقۇناخىكى سەخت لەروۋى كەشۋەۋا و ھەژارى و پىكەنەھىنانى ھكۈمەتدا تىدەپەرىت.

كۆتايى

لەسەرەتاۋە تاۋەكو ئىستا بىپارەكەى دادگاي بالاي فیدرالې و بەپاننامە و بىپارەكانى ۋە زارەتى نەوتى عىراق بە گەمەبەكى سىياسى لىكەدەدراۋە، بەلام لەدۋاي پەنابردن بۇ كلىرى گۆتىب ستىن و ھامىلتۇن، ھەرىمى كوردستان مەترسىيەكانى بەجىددى ۋەرگرتۋە و بەشىۋەبەك كە دوو ھىزە سەرەكىيەكەى ھەرىمى كوردستان لەبەك نىزىك كەدەۋە، ھەربۇبەش لەراستىدا پرسى بەكلاكردەنەۋەى كىشەكان لەرىگەى كلىرى گۆتىب ستىن و ھامىلتۇن ۋا لە كۆمپانىي نىودەۋلەتتەبەكانى بواری نەوت و گاز لە ھەرىمى كوردستان كە مامەلە ياسايەكانىان پىش كاركردىان بىخەن، چۈنكە ئەمجارە رىكارەكان نىوخۇبى و تەنبا لە عىراق نابتى بگرە لە ئاستىكى نىودەۋلەتتەبەكى دەبىت.

ئەو نامەبەى كە 19ى ئايار ناوہپۆكەكەى ئاشكرا بووہ و وەزارەتى نەوتى عىراق چ ئەوہى كە خۇى بۇ كۆمپانیا نەوتىبەكانى ناردووہ و چ ئەوہى لەرئىگەى كليرى گۆتیب ستين و ھاميلتۆن يەك ناوہپۆك بووہ، مامەلكردنى كۆمپانیا نەوتىبەكان لە ھەرئىمى كوردستان لەگەل بەغدا، لەكاتىكدا وەزارەتى نەوتى عىراق بپارى دانانى كۆمپانیا بەكى نىشتمانى بۇ ھەرئىمى كوردستان لە ھەولير داوہ لە بپارەكانى پيشوو دا دەرکردووہ، كەواتە ئەم دوو رىگە جياوازە، يەك ئامانجى لە پشتەوہبەوہ و كە ھەمان ئامانجى عىراقىبەكان لەسەرەتاي درووستبوونەوہى عىراق، بەلام گۆرانكارى و كيشە نيوخۆبىبەكان رىگربووہ لە جىبەجىكردنيان نەوہكو بپروابوون بە كاركردنى ھاوبەش و بنیاتنانەوہى ھەموو عىراق بەبەكەوہ.

لەكۆتايىشدا، ئىستا پئىش ئەوہى خەرجىبەكان لەسەر ھەولير و بەغدا زياتر بىت و گرژىبەكان بەرەو ھەلكشانى زياتر بپوات، ئەوا پىداچوونەوہ بە گرئىبەستە نەوتىبەكان دا و گرتنەبەرى رىگاي دانوساندىن باشترين بژاردەبە بۇ چارەسەرکردنى كيشەكان، چونكە پابەندكردنى كۆمپانیا نىودەولەتىبەكانى بوارى نەوت لە ھەرئىمى كوردستان لەرووى ياساىبەوہ لەلايەن بەغداوہ دەبىتە قوناخىكى نوى، چونكە چىدىكە مانا بۇ كاركردنى ھاوبەش و بنیاتنانەوہى عىراق بەبەكەوہ نامىنئىت.

سەرچاوہكان

<https://financialpost.com/pmnr/business-pmnr/iraq-bids-to-control-kurdistan-oil-revenue-with-contract-switch-2> [1]

<https://oil.gov.iq/?page=886> [2]

<https://oil.gov.iq/?page=960> [3]

<https://oil.gov.iq/?page=967> [4]

<https://oil.gov.iq/?page=973> [5]

<https://oil.gov.iq/?page=979> [6]

<https://oil.gov.iq/?page=1021> [7]

<https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/0705202217> [8]

<https://oil.gov.iq/?page=1028> [9]

<https://www.rudaw.net/sorani/middleeast/iraq/200520223> [10]